

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 9. Joannis à Bononiâ, Arborei, Aragonii, Pennoti, Estii, Vegæ, & Tostati
testimonia examinata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

Joannes Viguerius pag. 872. nominatur, quod §. 6. de peccato originali hæc scripsit: *Præterea in hoc non tenetur Divus Augustinus. Unde Gennadius de viris illustribus de eodem Augustino loquens ait, licet minus capacibus dubitationem de abortivis fecerit, error tamen illius, ut superius dixi, multo sermone contractus, luctâ hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit. Per quæ verba dat intelligere, Divum Augustinum in hac opinione errasse, sed ipsum hæreticum non fuisse, eò quod non fuit pertinax, imò retraxit in Epistola ad Julianum. Præterea decretalis Majores de Baptismo, in qua est determinatum, eos non pati penam sensus, tempore Divi Augustini nondum edita erat: Quia idem Augustinus, qui supra modum Ecclesiam reprobatur, si edita fuisset, oppositum non dixisset. Verum hic testis nullam apud Judices fidem meretur, quod eorum, quæ dicit, prorsus inscium se prohalat. In primis Gennadius cap. 38. de sententiâ Sancti Augustini de pœnis parvulorum sine baptismo morientium non loquitur, sed de resurrectione puerorum in uteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cum dixisset, Augustinum ex multiloquio errasse, ait: De resurrectione etiam mortuorum simili cucurrit sinceritate, licet minus capacibus dubitationem de abortivis fecerit. Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, ut dixi, contractus, luctâ hostium exaggeratus necdum hæresis quæstionem dedit. Etenim Sanctus Doctor lib. 22. de Civit. Dei cap. 13. dubium proponit: An abortivi partus in die judicii resurrexerint? Quare Viguerius verba Gennadii nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omisit: Catholicus permansit tamen, quibus periodi sensus variatur, errorem enim non de abortivis Gennadius objicit, sed de prædestinatione ex absoluto Dei decreto, ut alibi dictum est. Neque enim sententia Augustini de pœnis parvulorum fuit luctâ hostium exaggerata, nam de illis Augustinum tantummodò dubitasse Semipelagiani dicebant, ut patet ex literis Hilarii ad Augustinum. Præterea falsum est, Sanctum Doctorem sententiam illam retractasse in Epistola ad Julianum. Etenim nullam ad Julianum Epistolam Augustinus scripsit. Sanè in Opere imper. contra Jul. lib. 3. cap. 200. quod ultimâ ætate conscripsit, constans in eadem fuit sententiâ: si autem, inquit, non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? Neque hoc Sancti Doctoris assertum damnatum est ab Innocentio III. in illâ decretali, ut optimè notat Gregorius in 2. sent. d. 33. q. 3. & superius ex professo ostendimus.*

Augetur testium numerus Dominici Soti censurâ, quæ sententiam Sancti Augustini de pœnis parvulorum perstringit, inquit lib. 1. de Nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Augustinus plus justo videtur torquere parvulos, undè qui ejus sententiæ subscribunt, perpauci sunt, & tortores parvulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 871. Joannem Fabrum Episcopum Viennensem Hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti sententiam adduxerat, quippè qui dixit, Augustinum sic opinantem excessivè locutum. At quæstio de pœnis parvulorum nusquam ex professo ab Augustino agitata fuit, sed occasione à Pelagianis datâ suam sententiam pronuncia- vit; in Sermone 14. de Verb. Apostoli fusiùs quidem quàm alibi, ea de re loquutus est. Nec perpauci sunt, qui eidem adhærent, nam Gelasius, ac Gre-

gorius Pontifices, Avitus, Fulgentius, Isidorus, Synodus Sardinensis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aëlredus, aliique Sancti Patres Augustinianam de parvulorum pœnis sententiam secuti sunt. Itemque ex Theologis Gregorius, Dricdo, Musæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Conrius, ac Doctores Lovanienses communiter, quorum omnia testimonia indicavimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Augustino in disputationibus de gratiâ detulerit, ex cap. 2. ejusdem libri colligitur ubi ait: *Hoc ipsum Augustinus agnovit, ut pleraque alia, quæ in argumentum hujus operis excogitari possunt; quem præterea nihil mirum si sermè UNICUM CORYPHÆUM identitèr huc finis PRÆCÆTERIS PATRIBUS accessituri.* Hæc ille.

Franciscus etiam Horantius contra Augustinum citatur, vir sanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quod cum Cyprianum, itemque Hieronymum in quibusdam errasse dixisset, hæc de Augustino subjungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Augustino longè doctissimo contigit. Sed quo seror? cui non? Qui nusquam Augustinum errate diceret, eximiam Augustinum laude fraudaret, duos Retractionum libros expungendo. Verum Annato probandum erat, Augustinum in libris contra Pelagianos ab Horantio reprehensum fuisse, hoc enim se Scriptorum testimoniis evicturum spondedat. Audite interim quæ sit illius Scriptoris de Augustino judicium. Ille lib. 1. cap. 51. ubi de Gratiâ, & libero arbitrio disputat, hocce nobile Augustino elogium appendit: *Hæc longè omnium in per-lustrandis fidei nostræ sacramentis Princeps Augustinus. Quam quidem doctrinam tanquam è cælo lapsam suscipimus, ut sanctam veneramus, ut fidei nostræ regulæ confirmem amplexamur, & ut antiqua Patrum traditioni satis constantem, modisque omnibus veritati consentaneam, & convenientem retinemus.* Cap. 46. vocat Sanctum Augustinum *unum omnium doctissimum, & sanctissimum.* Cap. 48. ait: *Magni Augustini mens expendatur.* Hæc de Sancto Doctore Horantii sententia est, ut haud jure contra eundem à Recentioribus nominari possit.*

§. IX.

Joannis à Bononiâ, Arborci, Aragonii, Pennoti, Estii, Vega, & Tostati testimonia examinata.

Omnia Bibliothecarum schedulas Recentiores excusserunt, rimantes si quæ Doctorum licet haud ita celebrium dicta invenirent, quibus Augustini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum nescio cujus Joannis à Bononiâ inciderunt, qui, ut refert Annatus pag. 878. expositiones Augustini in illâ Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri,* non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi sufficiens.* Item: *Non est verisimile Apostolum hoc sensisse.* In primis hic scriptor in tacitâ solutione objectionum pag. 365. edit. Lovaniensis anni 1555. quod modestius Augustini interpretationem alteram secutus omitteret, Sanctum Doctorem noluit nominare, religioni sibi ducens à tam sacro nomine palàm discedere, sed ait: *Denique haud me latet, eximium quemdam sacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare.* Postea: *Alium sensum ponit idem Doctor eximius.* At Recentiores non modò Augustino nominato eandem interpreta-

tionem rejiciunt, sed dicitur etiam onerant, vocantes easdem cum Molinâ vel primo aspectu peregrinas, & extortas, in concord. q. 19. art. 6. disp. 1. vel cum Petavio ad eludendum magis, quam rectas, & solidas videri: Tom. 1. Dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipuâ questione de prædestinatione hæc tradit: *Nostram max. subiiciemus sententiam, eamque dictis Beati Fulgentii sumptis ex Beato Augustino stabiliemus.* possimque eo in opere Sancti Augustini testimonia inculcat.

Opponit pag. 880. Joannem Arboreum in illa verba Epist. ad Rom. cap. 3. *Ubi est gloriatio tua? exclusa est: per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Ubi Sancti Augustini interpretationem jejunam vocat, & explodendam. Miror alterum summam Annati diligentiam subterfugisse: etenim ait: *Expositio est ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potius testis sit Arboreus, qui Augustinum latinum sermonem docere præsumit. Sanctus Doctor lib. de Spir. & lit. cap. 10. ut probet, homines non justificari ex lege, sed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apostoli adducit, hæc subjungens: *Sive gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino est, eamque exclusam, id est, non ut abscederet, pulsam, sed ut emineret, expressam, unde & exclusores dicuntur quidam artifices argentarii &c.* Sive gloriationem vitiosam de superbiâ venientem commemorare voluerit, eorum scilicet, qui cum sibi iuste videatur vivere, ita gloriantur quasi non acceperint eam, quam non per legem factorum, sed per legem fidei dicit exclusam, id est effectam, & abstractam, quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid bene vivit, Dei gratiâ se habere. Itaque Sanctus Doctor subindicatâ primâ explicatione, quæ alicui fortè venire posset in mentem, ad alteram descendit, cui semper inhaeret in libris contra Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Augustinum barbarissimi accusans ait: *Nec Pictores eximii, elegantissimæque picturæ factores, aut expressores dici solent exclusores, sed exculptores, aut effigiatores.* Quasi Augustinus vulgare illius atatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem Sanctus Pater in illa Psal. 67. *ut excludant hi &c.* In arte argentariâ exclusores vocantur, qui de confusione massæ noverrunt formam vasis exprimere. Unde patet, eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fusores dicimus, tempore Augustini à vulgo appellatos fuisse exclusores. Certè, ut 4. Reg. 24. Clusores argentarii nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita exclusores dicebantur, qui ex auro, vel argento vasa fundebant; cujus quidè vocis ethymologiam non vacat curiosius inquirere, cum & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò usurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & picturâ nomen illud perperam accipit, quod ab Augustino de exculsoribus argentariis, seu de iis, qui statuas, seu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum posuit. Verùm Annatus hoc nobile scholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Augustino contra Pelagianos scriptus est, & locus Pauli contra eosdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit Sanctus Doctor, duas expositiones excogitari posse laudatæ Pauli sententiæ, quarum utrâque Pelagiana hæresis suffocatur: siquidem una displiceat, altera recipiatur; hoc satis Augustino fuit, neque qui primam non admittebat, Augustini hostis statim censendus est; non enim hoc exigit Augustinus, dum ait, *sive gloriationem*

dixerit laudabilem &c. Sive gloriationem vitiosam, quibus significat, nolle se in iis explicandis immorari, utrâque tamen interpretatione Pelagianos convinci, sequente quolibet quam velit.

Cæterum exciderint illa Arboreo, modò in questionibus de prædestinatione & gratiâ Augustinianum se profiteatur. Lib. 10. Theosoph. cap. 9. Augustinus, ait, *liberi arbitrii assertor studiosissimus.* Lib. 14. cap. 7. *Si non nihil, inquit, tibi sit iudicii, facillè cognoscet ex sanâ, & luculentâ Augustini doctrinâ, Deum non ex eo dilexisse Jacob, quod futura ejus merita præviderit.* Toto eo volumine in questionibus de gratiâ ait: *Hæc Augustiniana est assertio.* Et initio libri vel à limine se Sancti Doctoris studiosissimum ostensurus scribit: *Hujusce assertiois partes, quæ Augustinianam sapiunt doctrinam, seorsim stabiliemus.* Igitur Recentiores suum ipsorum de Augustino iudicium, quod dogmata de prædestinatione, & gratiâ attinet, hujus Arboris nec foliis, nec umbra obtegere valent.

Quò tamen Augustini auctoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Augustinianos in subsidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cum probasset, hominem sine gratiâ Dei posse benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo inferitur, sententiam D. Augustini fuisse, quod homines nullum bonum opus moraliter efficere possunt sine gratiâ Dei, quod idem affirmabat Gregorius.* Undè ait Annatus pag. 882. *Aque ita palam proficitur Petrus Aragonius, se ab Augustino discedere.* Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit, minime credendum esse, omnem Augustini rationem esse exactam demonstrationem, omnem responsionem esse dogma fidei, omnem expositionem locorum sacre scripturæ esse certam regulam, & infallibilem ipsas divinas scripturas interpretandi &c. quibus recitatis his Annatus insultat: *Vide Lector, quo moderate in commendandâ Sancti Augustini doctrinâ utantur etiam illi, qui ex instituto ejus cultores, imitatores, & alumni sunt in utroque Ordine Canonorum, & Eremitarum.* Ut perspicere liceat, quàm sit superstitiosa hodiernorum Bajanorum religio, qui specioso errorum prætextu, solum Augustinum in ore, in oculis, in corde habere se fingunt. Non possum negare Aragonium in eâ sententiâ fuisse, attamen ibidem concl. 2. fatetur, hominem sine gratiâ raro, & infrequenter, & cum magnâ difficultate posse efficere bonum opus, ut parùm ab Augustiniano dogmate recedere videatur. At scæterum hoc non obstante probat, sententiam Sancti Augustini nullum continere errorem, ac proinde posse sustineri. Huic tamen domestico testi, ne tantillum iudices moveat, opponimus tres ex hac nostrâ Eremitanâ familiâ celeberrimos Doctores, qui mordicus Sancti Augustini sententiæ adherent, Gregorium Ariminensem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Basilium Pontium Magnum Theologum Salmanticensem in relectionibus de auxiliis divinæ gratiæ, & Gasparem Casalium Lusitanum Episcopum lib. 1. de Quadrupartitâ justitiâ, qui Augustini dogma explicant, solidissimis argumentis muniunt, atque ab adversariorum jaculis vindicant. Imò Recentiorum subtilissimus Vasquez idem fufissimè propugnat 1. 2. disp. 190. quem sequuntur ex eadem Familiâ Turrianus tract. de Grat. disp. 4. Meratius Tom. 2. tract. eodem sect. 8. Ripalda Tom. 1. de ente super. disp. 20. sect. 6. aliique.

At Pennotus non adversatur; etenim Augustinus usus est in suarum sententiarum confirmationem argumentis

gumentis etiam probabilibus, quæ si essent demonstrativa argumenta, stultos diceremus Recentiores, qui eisdem responsum procedunt. Unum contendimus, capitales Sancti Augustini sententias adversus Pelagianos, & Semipelagianos non posse citè temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parùm Recentiorum causæ favcat, in his ejusdem verbis nemo non videt: *Si Cælestinus, inquit, Romana Ecclesia Pontifex calumniatores doctrinæ Divi Augustini de prædestinatione vocat plantas malè crescentes, & improbos, quibus perpetuum silentium imponendum sit, & sectatores dogmatum perversorum, & damnatorum, à contrariò doctrinam Augustini de prædestinatione probat, ut doctrinam sanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non possit contradici: Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2.* Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait: *Constituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamusque antè prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid inde sequatur contra regulas à Cælestino positas? prorsus nihil.* Hæc igitur una est ex questionibus, quas adstruere non vult Cælestinus, si credimus Baronio. Jam sentis, jam vides, quam bellè tibi Pennotus conceinat. Quod de Baronio addis, falsum esse §. 1. ex eodem Baronio demonstravimus.

Guillelmus etiam Estius intromittitur, qui 1. sent. dist. 44. §. 14. ait: *Quod si nihilominus contendat aliquis, Augustini verba, quæ objecta sunt, huc inflecti non posse, patetque, eum re verà alterius esse sententiæ, tum respondebimus ea, quæ de adjutorio primi hominis, & Angelorum obscurius, & ut videtur, extra Scripturæ auctoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emineret, non debere præjudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipsumque Sanctum Thomam in hujusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Estius quò suam ergà Sanctum Doctorem observantiam ostenderet, eadem dist. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in suam sententiam traheret; quòd verò videbat id satis ægrè posse persuaderi, ea quæ recitata sunt, apposuit, non ut parvi fieri ab ipso Augustinum judicarem, sed ut molesti forsitan adversarii objectionem effugeret. At quòd Estio displicuit, olim pariter Semipelagianis displicuisse scribit Hilarius Arelatensis in Epistola ad Augustinum §. Deinde molestè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c. Ille tamen Scriptor 2. dist. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus sit Augustinus, ut quem constat causam fidei Catholicæ contra Pelagianos præ cæteris Ecclesiasticis Scriptoribus acrius, uberiusque defendisse.* Et in 1. dist. 41. §. 6. *Beati Augustini de gratiæ Christi doctrinam, quæ magnà ex parte consistit in astruendâ prædestinatione gratuita, approbavit Cælestinus Pontifex in Epistola ad Episcopos Gallie.* Omitto plura, quæ passim in commendationem Sancti Doctoris Estius recitat; Lovanienses enim, ac Duacenses consueverunt Augustino semper esse addictissimi.

Alphonsus Tostatus in nonnullis ab Augustino dissentit, quæ ad sacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an patet dandam esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contra Pelagianos, & Semipelagianos scripsit.* Contendimus, Sancti Augustini doctrinam contra Pelagianos ex tantâ Ecclesiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locan-

dam esse, quàm illorum, qui, ut ait Tostatus apud Annatum, *humano ingenio solo scripserunt.* Cæterum insigne elogium Tostati de Augustino lege apud Macedo in concentu Eucharistico pag. 431. ubi de Tostato ait: *Quamquam minutis quibusdam in questionibus ab Augustino interdum dissentiat, in materiâ de prædestinatione, & gratiâ Augustino penitus consentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini destructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere se dixit, Augustinum adversariorum gratiæ objectionibus clarè non satisfacisse lib. 12. in Trident. cap. 22. de justificatione. Cæterum Vega ibidem cum dixisset, Pelagianos contra divinam gratiam decem & sex argumentis stetitisse ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè prosuâ eximia doctrinâ respondit Augustinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Adversariis ipsis placere possunt. Nam hanc regulam prædicandi mysterium prædestinationis, & necessariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, poenitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & distinctè iradi, perinde esse in nostrâ potestate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus necessariam esse specialem Dei gratiam, ac si solus generalis Dei concursus sufficeret; imò ac si non esset nisi nostra sola voluntas ad ea omnia requisita.* Et post nonnulla similia addit: *Et hoc sæpè desideravi, ut Augustinus palam, & aperte respondisset objicientibus ipsi, quòd à prædicatione prædestinationis, & gratiæ cessandum esset coràm populo.* Quis verò non videat, ex illâ Vegæ regulâ orationem numquam auditoribus inculcandam esse? Etenim oratio est divinæ gratiæ testificatio, cum nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quòd per semetipsum facile præstare potest, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti sunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi sunt, ut in sacris mysteriis facit Ecclesiâ, non ita commendanda est voluntas, ac si sola ipsa ad virtutes capeffendas, & fugiendas tentationes sibi sufficiat. Miror autem cum Vegam hanc sententiam ibidem interferentem audis, debere nos, *ipsius opem assiduis, & importunis gemitibus flagitare.* Porro si hoc populi docendi sunt, qua ratione sola voluntatis humanæ potentia asserenda est? imò summa ejusdem infirmitas ostenditur, dum ad illam adjuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, sed assiduis, & importunis gemitibus imploratur. De his autem adeò solidè agit Augustinus in lib. de Dono persever. à cap. 14. & seq. ut nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam desiderari possit. Quare Vegæ testimonium nec adversarij ipsi præbent, dum ea adstruit, quæ ipsimet improbant, si sanè sapiant.

§. X.

Dominici Barmez testimonium alius contra Augustinum exaggeratum discutitur.

Hispani hujus Theologi, quem semper infensum Recentiores experti sunt, testimonium contra Sanctum Doctorem grandis fiducia exaggerant, in qua quidè re, cum malâ fide procedant, illud nobis diligentius examinandum venit. Adamus par. 3. sui Calvini destructi cap. 9. pag. 667. cum sibi licitum esse scribat, Sancti Augustini sententiam de reprobatione ex solo peccato originali ortam horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contra Ecclesiam inculcat, Bannesii patrocinio, vel testimonio utitur, ita de eadem